ĐỔI MỚI PHƯƠNG PHÁP ĐÀO TẠO LÁI XE THEO HƯỚNG NÂNG CAO KỸ NĂNG THỰC HÀNH VÀ Ý THỨC AN TOÀN GIAO THÔNG

Nguyễn Thị Thêm
Trung tâm Đào tạo và Sát hạch lái xe cơ giới đường bộ, Trường Cao đẳng Điện Biên
Email: phamchau21@gmail.com

Tóm tắt: *Trước yêu cầu nâng cao chất lượng đội ngũ lái xe đáp ứng sự phát triển giao thông và giảm thiểu tai nạn, đổi mới phương pháp đào tạo lái xe trở thành nhiệm vụ cấp thiết của các cơ sở đào tạo hiện nay. Bài viết phân tích thực trạng phương pháp đào tạo lái xe tại các trung tâm đào tạo lái xe nói chung và Trung tâm Đào tạo và Sát hạch lái xe cơ giới đường bộ tỉnh Điện Biên nói riêng. Kết quả cho thấy vẫn tồn tại khoảng cách giữa lý thuyết và thực hành, kỹ năng xử lý tình huống phức tạp và ý thức an toàn giao thông của học viên còn hạn chế. Trên cơ sở đó, bài viết đề xuất các giải pháp như tăng cường thực hành đa dạng, ứng dụng công nghệ mô phỏng, tích hợp giáo dục văn hóa giao thông, bồi dưỡng giáo viên và tăng cường liên kết, nhằm nâng cao kỹ năng thực hành và ý thức an toàn giao thông cho người học.*

Từ khóa: *Đào tạo lái xe; kỹ năng thực hành; an toàn giao thông; đổi mới phương pháp.*

INNOVATING DRIVER TRAINING METHODS TOWARD ENHANCING PRACTICAL SKILLS AND TRAFFIC SAFETY AWARENESS

Nguyen Thi Them
Center for Driver Training and Testing of Road Motor Vehicles, Dien Bien College
Email: phamchau21@gmail.com

Abstract*: In response to the growing need to improve the quality of drivers to meet the demands of transport development and reduce traffic accidents, innovating driver training methods has become an urgent task for training institutions. This paper analyzes the current state of driver training methods at training and testing centers in Vietnam, with a particular focus on the Driver Training and Testing Center in Dien Bien Phu City. The findings reveal a persistent gap between theory and practice, limited training in handling complex traffic situations, and insufficient development of traffic safety awareness among trainees. Based on this analysis, the paper proposes several solutions such as diversifying and expanding practical training, applying simulation technologies, integrating traffic culture education, strengthening teacher training, and promoting partnerships, with the aim of enhancing trainees' practical skills and traffic safety awareness.*

Keywords: *Driver training; practical skills; traffic safety; innovation in training methods.*

Nhận bài: 18/08/2025 *Phản biện: 19/09/2025* *Duyệt đăng: 24/09/2025*

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong những năm gần đây, cùng với sự gia tăng phương tiện cơ giới, yêu cầu về chất lượng và ý thức của người lái xe trở nên cấp thiết. Tại các tỉnh miền núi như Điện Biên, đặc thù địa hình phức tạp, đường dốc, tầm nhìn hạn chế và nhiều điểm đen giao thông càng đòi hỏi người lái phải có kỹ năng thực hành vững vàng và ý thức tuân thủ luật lệ cao. Tuy nhiên, tại nhiều trung tâm đào tạo lái xe hiện nay, hoạt động giảng dạy vẫn còn nặng về truyền đạt kiến thức lý thuyết trong lớp, trong khi thời lượng và nội dung thực hành chưa được mở rộng tương xứng và các bài mô phỏng tình huống giao thông thực tế còn ít, chưa đa dạng. Thực trạng này làm hạn chế chất lượng đầu ra, đặc biệt ảnh hưởng đến khả năng của học viên trong việc xử lý các tình huống giao thông phức tạp cũng như hình thành thái độ và thói quen tham gia giao thông an toàn.

Vấn đề đặt ra là: Làm thế nào để các trung tâm đào tạo lái xe có thể đổi mới phương pháp giảng dạy nhằm nâng cao kỹ năng thực hành và ý thức an toàn giao thông cho học viên? Việc trả lời câu hỏi này không chỉ bổ sung cơ sở khoa học cho cải tiến chương trình đào tạo lái xe mà còn có ý nghĩa thực tiễn sâu sắc trong việc giảm thiểu tai nạn giao thông, xây dựng văn hóa giao thông văn minh.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Thực trạng phương pháp đào tạo lái xe tại các trung tâm sát hạch và đào tạo lái xe

Trong hệ thống đào tạo lái xe ô tô ở Việt Nam, Bộ Giao thông Vận tải quy định khung chương trình gồm hai phần: lý thuyết (luật Giao thông, đạo đức - văn hóa giao thông, cấu tạo sửa chữa, kỹ thuật lái xe) và thực hành (sân tập sa hình, đường thực tế) theo từng hạng giấy phép. Gần đây, Thông tư 35/2024/TT-BGTVT yêu cầu tăng thời lượng thực hành và bổ sung mô phỏng tình huống giao thông. Tuy nhiên, đa số các trung tâm vẫn chủ yếu dạy thực hành trên sân tập bằng phẳng hoặc đường chuẩn, ít tổ chức các bài tập trên đèo dốc, đường trơn hay thời tiết xấu; công nghệ mô phỏng mới chỉ áp dụng ở một số cơ sở.

Cơ sở vật chất và nhân lực cũng chênh lệch rõ rệt: một số trung tâm lớn có sân tập, sân sát hạch và thiết bị mô phỏng hiện đại, trong khi nhiều cơ sở ở vùng nông thôn, miền núi thiếu trang thiết bị, sân tập nhỏ, giáo viên ít kinh nghiệm xử lý tình huống phức tạp. Nội dung về an toàn và kỹ năng xử lý khẩn cấp vẫn chủ yếu giảng lý thuyết, khiến không ít học viên dù có giấy phép vẫn lúng túng, thiếu tự tin và đôi khi vi phạm nguyên tắc an toàn khi tham gia giao thông thực tế.

Tại tỉnh Điện Biên, có thể nhận thấy Trung tâm Đào tạo và Sát hạch lái xe cơ giới đường bộ là một trong những cơ sở trọng điểm tại khu vực miền núi phía Bắc. Kể từ khi thành lập, trung tâm đã đào tạo gần 20.000 học viên lái xe ô tô các hạng B và C, chiếm tỷ lệ đáng kể trong tổng số lái xe được cấp phép trên địa bàn tỉnh. Hiện trung tâm có 25 xe tập và sát hạch (bao gồm xe hạng B và C) cùng 25 giáo viên thực hành lái xe đã được Sở Giao thông Vận tải cấp giấy chứng nhận. Quy mô và năng lực nhân sự này giúp trung tâm trở thành điểm cung ứng chính nguồn nhân lực lái xe có giấy phép hợp pháp cho địa phương, đáp ứng nhu cầu vận tải và giao thương ngày càng tăng của khu vực miền núi.

Chương trình đào tạo tại Trung tâm được triển khai theo quy định hiện hành của Bộ Giao thông Vận tải, trong đó tỷ lệ thực hành chiếm khoảng 70% tổng thời lượng khóa học. Mỗi học viên được thực hành lái xe tổng quãng đường trung bình 960 - 1.000 km tùy theo hạng giấy phép - con số này cao hơn mức trung bình ở nhiều trung tâm vùng nông thôn (Bộ Giao thông Vận tải, 2024). Điều đó cho thấy nỗ lực tăng cường thực hành của cơ sở đào tạo. Tuy nhiên, tương tự xu hướng chung trên cả nước, phần lớn thời gian thực hành tại trung tâm vẫn diễn ra trên sân tập sa hình tiêu chuẩn hoặc đường giao thông công cộng tương đối bằng phẳng. Việc tổ chức các bài tập lái trên đường đèo núi, địa hình dốc hoặc trong điều kiện thời tiết khắc nghiệt như mưa lớn, sương mù, đường trơn còn rất hạn chế. Đồng thời, trung tâm chưa có sân tập hoặc đường thực hành chuyên biệt dành cho các điều kiện đặc thù vùng núi. Điều này khiến học viên thiếu cơ hội trải nghiệm đầy đủ các tình huống thực tế đặc trưng của Điện Biên trước khi tham gia giao thông sau khóa học.

Về cơ sở vật chất, trung tâm được đánh giá là tương đối tốt so với nhiều cơ sở ở vùng sâu, vùng xa: có sân tập, sân sát hạch, hệ thống xe tập lái và sát hạch cùng đội ngũ giáo viên chuyên môn được cấp chứng nhận. Tuy nhiên, việc chưa xây dựng các mô hình thực hành chuyên biệt cho điều kiện đường đèo dốc, cua gấp hoặc môi trường có sương mù làm giảm cơ hội cho học viên tiếp cận, thực hành và rèn luyện kỹ năng lái xe trong điều kiện thực tế phức tạp. Điều này đặc biệt đáng lưu ý khi Điện Biên có địa hình chủ yếu là đồi núi, nhiều tuyến đường có độ dốc lớn, bán kính cong nhỏ và thời tiết biến động thất thường, đòi hỏi người lái xe có kỹ năng điều khiển vững vàng hơn so với ở đồng bằng.

Nội dung giảng dạy lý thuyết tại trung tâm bao gồm luật giao thông, văn hóa lái xe, cấu tạo xe và đạo đức người lái xe được triển khai đầy đủ theo quy định của Bộ Giao thông Vận tải (Bộ Giao thông Vận tải, 2024). Tuy nhiên, theo phản ánh của học viên, các kỹ năng xử lý tình huống khẩn cấp như né tránh chướng ngại vật, phanh gấp, hay lái xe trong điều kiện thời tiết xấu vẫn còn ít được thực hành và lặp lại trong quá trình học. Hệ quả là sau khi thi sát hạch đạt yêu cầu, một số học viên vẫn cảm thấy thiếu tự tin hoặc thiếu kinh nghiệm khi gặp tình huống quy chuẩn ngoài thực tế. Kết quả này cho thấy khoảng cách giữa nội dung lý thuyết và điều kiện thực hành đặc thù vùng cao vẫn chưa được thu hẹp đáng kể, đồng thời đặt ra yêu cầu cấp thiết về đổi mới phương pháp, tăng cường ứng dụng công nghệ mô phỏng, và nâng cấp điều kiện thực hành tại các trung tâm đào tạo lái xe miền núi như Điện Biên để nâng cao chất lượng đầu ra (Trung tâm Lái Xe Miền Trung, 2023).

2.2. Thuận lợi và khó khăn trong triển khai đổi mới phương pháp đào tạo lái xe

Trong những năm gần đây, việc đổi mới phương pháp đào tạo lái xe được đặt trong bối cảnh cả nước đẩy mạnh cải cách giáo dục nghề nghiệp, tăng cường giáo dục an toàn giao thông và ứng dụng công nghệ số vào giảng dạy. Đây là thuận lợi lớn cho các trung tâm đào tạo lái xe, khi chủ trương, chính sách của Nhà nước và Bộ Giao thông Vận tải đã ban hành nhiều văn bản nhằm nâng cao chất lượng đào tạo, như yêu cầu tích hợp mô phỏng tình huống giao thông, tăng thời lượng thực hành, và chuẩn hóa đội ngũ giáo viên (Bộ Giao thông Vận tải, 2024). Nhiều trung tâm đã bắt đầu đầu tư phần mềm mô phỏng lái xe, hệ thống chấm điểm tự động trên xe tập lái, cabin mô phỏng và học liệu điện tử. Việc này không chỉ giúp học viên chủ động luyện tập, tự đánh giá tiến bộ mà còn hỗ trợ giáo viên tổ chức dạy học đa dạng, giảm áp lực về điều kiện sân tập thực tế.

Bên cạnh đó, xu hướng phát triển hạ tầng công nghệ thông tin và mạng lưới giao thông tại địa phương cũng mở ra cơ hội triển khai đổi mới. Ở các tỉnh miền núi, dù điều kiện kinh tế còn khó khăn, nhưng nhu cầu về đội ngũ lái xe có kỹ năng

tốt, am hiểu an toàn giao thông ngày càng cao. Đây là động lực để các cơ sở đào tạo lái xe chủ động nâng cao chất lượng và đa dạng hóa phương pháp giảng dạy.

Tuy nhiên, việc triển khai đổi mới phương pháp đào tạo lái xe cũng đối mặt với không ít khó khăn. Trước hết, chi phí đầu tư thiết bị mô phỏng, phần mềm quản lý, và hạ tầng sân tập chuyên biệt khá cao, đặc biệt đối với các cơ sở vùng sâu, vùng xa như Điện Biên. Điều này khiến nhiều trung tâm chỉ dừng ở mức thử nghiệm hoặc áp dụng một phần công nghệ mới, chưa thể triển khai đồng bộ. Thứ hai, đội ngũ giáo viên thực hành và lý thuyết cần được bồi dưỡng về kỹ năng sử dụng công nghệ và phương pháp giảng dạy tích cực; song công tác bồi dưỡng này hiện chưa được thực hiện thường xuyên, dẫn đến sự chênh lệch về trình độ giữa các cơ sở (Trung tâm Lái Xe Miền Trung, 2023). Ngoài ra, chương trình đào tạo cũng cần được điều chỉnh, cập nhật để phản ánh đúng thực tế giao thông địa phương - nhất là những địa hình phức tạp, thời tiết khắc nghiệt - nhằm thu hẹp khoảng cách giữa kiến thức lý thuyết và kỹ năng thực hành của học viên.

Như vậy, có thể thấy việc đổi mới phương pháp đào tạo lái xe hiện nay đang đứng trước cơ hội lớn từ chính sách và công nghệ, nhưng đồng thời cũng gặp không ít thách thức về nguồn lực, nhân lực và sự phù hợp của chương trình với thực tiễn. Đây là những yếu tố cần được cân nhắc kỹ lưỡng để nâng cao hiệu quả và tính bền vững của quá trình đổi mới.

2.3. Giải pháp đổi mới phương pháp đào tạo lái xe theo hướng nâng cao kỹ năng thực hành và ý thức an toàn giao thông

Thực tiễn đào tạo hiện nay cho thấy vẫn tồn tại một khoảng cách đáng kể giữa nội dung lý thuyết và điều kiện thực hành, đồng thời việc hình thành ý thức và hành vi an toàn giao thông của học viên còn nhiều hạn chế. Để khắc phục tình trạng này, cần thiết phải triển khai đồng bộ các nhóm giải pháp đổi mới phương pháp đào tạo lái xe theo hướng tăng cường kỹ năng thực hành gắn liền với rèn luyện ý thức và văn hóa giao thông, gồm:

Thứ nhất, tăng thời lượng và đa dạng hóa thực hành. Để khắc phục khoảng cách giữa lý thuyết và thực tế, các trung tâm đào tạo lái xe, nhất là ở khu vực miền núi, cần xây dựng kế hoạch nâng cao tỷ lệ thời gian thực hành so với tổng thời lượng khóa học, đồng thời thiết kế lộ trình học thực hành có tính lũy tiến. Cụ thể, ngoài các bài tập cơ bản trên sân tập sa hình chuẩn (xuất phát, dừng xe, ghép xe, qua vệt bánh xe, dừng đèn đỏ…), cần bổ sung hệ thống bài tập nâng cao trên các loại địa hình khác nhau như đèo dốc, đường hẹp, đường trơn trượt, hoặc các tuyến đường có điều kiện thời tiết phức tạp. Đây là những tình huống điển hình mà học viên dễ gặp phải ở vùng núi nhưng thường ít được trải nghiệm trong quá trình học.

Đồng thời, cần thiết lập các bài tập xử lý tình huống khẩn cấp như phanh gấp khi gặp chướng ngại vật, né tránh vật cản, kiểm soát xe khi bị trượt bánh, điều khiển xe trong mưa, sương mù hoặc khi tầm nhìn hạn chế. Các bài tập này có thể được thực hiện luân phiên giữa sân tập an toàn, đường thực tế phù hợp và thiết bị mô phỏng để vừa đảm bảo an toàn vừa giúp học viên có trải nghiệm sát thực tế. Việc tăng thời lượng và đa dạng hóa nội dung thực hành không chỉ nâng cao kỹ năng điều khiển phương tiện mà còn rèn cho học viên tâm thế chủ động, khả năng phán đoán và phản ứng linh hoạt, giúp họ tự tin đối phó với tình huống bất ngờ khi tham gia giao thông thực tế, góp phần giảm thiểu tai nạn và xây dựng văn hóa giao thông an toàn.

Thứ hai, ứng dụng công nghệ số và thiết bị mô phỏng trong giảng dạy. Các trung tâm đào tạo lái xe cần từng bước đầu tư hệ thống phần mềm mô phỏng 3D và cabin thực tế ảo để tái hiện đa dạng tình huống giao thông như đèo dốc, đường trơn, chướng ngại vật hoặc phối hợp nhiều phương tiện. Môi trường mô phỏng giúp học viên rèn kỹ năng xử lý khẩn cấp trong điều kiện an toàn, có thể luyện tập nhiều lần cho đến khi thành thạo, đồng thời nâng cao khả năng phán đoán và phản xạ trước tình huống bất ngờ.

Song song đó, việc triển khai hệ thống chấm điểm tự động trên xe tập lái giúp ghi nhận dữ liệu thao tác, tốc độ, thời gian phản ứng và cung cấp phản hồi tức thời cho cả giáo viên và học viên, nhờ đó đánh giá kỹ năng khách quan hơn. Phần lý thuyết có thể chuyển sang nền tảng e-learning để học viên chủ động học trước, giảm thời lượng trên lớp và dành thời gian cho thảo luận tình huống và thực hành, đồng thời tạo cơ sở dữ liệu điện tử phục vụ theo dõi tiến bộ và cải tiến chương trình đào tạo.

Thứ ba, tích hợp giáo dục ý thức và văn hóa giao thông trong suốt quá trình đào tạo. Việc hình thành ý thức và thái độ đúng đắn của người lái xe không thể chỉ dựa trên việc truyền đạt kiến thức luật giao thông một cách khô khan. Do đó, song song với các bài học chính khóa về Luật Giao thông đường bộ, các trung tâm đào tạo lái xe cần chủ động lồng ghép những chuyên đề chuyên sâu về an toàn giao thông, kỹ năng phòng ngừa và ứng phó tai nạn, sơ cứu nạn nhân tại hiện trường, kỹ năng ứng xử văn minh, nhường đường và phòng

tránh xung đột khi tham gia giao thông. Các chuyên đề này có thể thiết kế theo hình thức học tập tình huống, sử dụng video, mô phỏng thực tế, trò chơi nhập vai hoặc bài tập nhóm để tăng tính tương tác, giúp học viên không chỉ "biết" mà còn "hiểu" và "thực hành" được hành vi đúng.

Thứ tư, bồi dưỡng giáo viên và xây dựng ngân hàng tình huống đặc thù vùng cao. Đội ngũ giáo viên đóng vai trò quyết định trong việc triển khai đổi mới phương pháp đào tạo lái xe, do đó cần được đào tạo và bồi dưỡng thường xuyên. Ngoài các kỹ năng chuyên môn sẵn có, giáo viên cần được cập nhật kiến thức và thực hành sử dụng thành thạo các thiết bị công nghệ, phần mềm mô phỏng 3D và cabin thực tế ảo để hỗ trợ giảng dạy. Bên cạnh đó, cần trang bị cho giáo viên phương pháp dạy học tích cực, lấy học viên làm trung tâm, và kỹ thuật huấn luyện dựa trên tình huống nhằm tăng khả năng tương tác và hướng dẫn học viên xử lý các tình huống thực tế. Song song với công tác bồi dưỡng, các trung tâm nên phối hợp xây dựng và cập nhật ngân hàng tình huống đặc thù vùng cao, bao gồm các kịch bản lái xe trên đường đèo dốc, thời tiết khắc nghiệt, đường hẹp, hoặc địa hình phức tạp. Ngân hàng này sẽ là công cụ quan trọng giúp giáo viên giảng dạy nhất quán, bài bản và sát thực tế địa phương, đồng thời tạo điều kiện cho học viên luyện tập đa dạng và chuẩn bị tâm thế vững vàng trước khi tham gia giao thông thực tế.

Thứ năm, tăng cường hợp tác, liên kết với các bên liên quan. Việc đổi mới phương pháp đào tạo lái xe không thể chỉ dựa vào nỗ lực riêng của từng trung tâm mà cần sự phối hợp chặt chẽ với các doanh nghiệp vận tải, cơ quan quản lý giao thông, tổ chức xã hội và thậm chí các cơ sở nghiên cứu. Thông qua hợp tác, học viên có thể được tham quan, thực tập thực tế tại các doanh nghiệp vận tải, quan sát quy trình vận hành và quản lý an toàn của các đơn vị này, từ đó tích lũy kinh nghiệm thực tiễn và hình thành thái độ làm việc chuyên nghiệp. Đồng thời, các trung tâm có thể ký kết hợp đồng hoặc thỏa thuận chia sẻ nguồn lực, nhất là về thiết bị mô phỏng, phần mềm huấn luyện, sân tập đặc thù theo mô hình xã hội hóa. Việc chia sẻ này sẽ giúp giảm gánh nặng tài chính cho từng cơ sở, tránh lãng phí đầu tư dàn trải, nâng cao hiệu quả sử dụng trang thiết bị hiện đại, và tạo điều kiện để nhiều học viên được tiếp cận phương tiện, công nghệ tiên tiến ngay trong quá trình học tập.

III. KẾT LUẬN

Đổi mới phương pháp đào tạo lái xe là xu hướng tất yếu nhằm nâng cao kỹ năng thực hành và ý thức an toàn giao thông cho người học, đặc biệt tại các tỉnh miền núi như Điện Biên. Mặc dù đã có nhiều thuận lợi từ chủ trương, chính sách và tiến bộ công nghệ, song việc triển khai thực tế vẫn gặp không ít khó khăn về cơ sở vật chất, nhân lực và sự phù hợp của chương trình với điều kiện địa phương. Do đó, Trung tâm đào tạo và sát hạch lái xe cơ giới đường bộ, Trường Cao đẳng Điện Biên cần thực hiện đồng bộ các giải pháp tăng cường thực hành, ứng dụng công nghệ mô phỏng, tích hợp giáo dục văn hóa giao thông và bồi dưỡng đội ngũ giáo viên. Thực hiện hiệu quả các giải pháp này sẽ góp phần nâng cao chất lượng đầu ra, hình thành thói quen lái xe an toàn, giảm thiểu tai nạn giao thông và cung cấp nguồn nhân lực lái xe chất lượng phục vụ phát triển kinh tế - xã hội.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bộ Giao thông Vận tải (2024), *Thông tư 35/2024/TT-BGTVT: Quy định về chương trình đào tạo, sát hạch, cấp giấy phép lái xe cơ giới đường bộ,* Truy cập từ https://thuvienphapluat.vn

2. Báo Xây dựng (2023), *Diện mạo mới ở cơ sở đào tạo lái xe mang tầm khu vực,* Truy cập từ https://baoxaydung.vn/dien-mao-moi-o-co-so-dao-tao-lai-xe-mang-tam-khu-vuc-192568083.htm

3. Sài Gòn Giải Phóng (2023), *Đào tạo cấp phép lái xe ô tô: Nặng lý thuyết, nhẹ thực hành*. Truy cập từ https://www.sggp.org.vn/dao-tao-cap-phep-lai-xe-o-to-nang-ly-thuyet-nhe-thuc-hanh-post686040.html

4. Trung tâm Lái Xe Miền Trung (2023), *Giới thiệu Trung tâm Đào tạo và Sát hạch lái xe cơ giới đường bộ TP. Điện Biên Phủ - Trường Cao đẳng Nghề Điện Biên,* Truy cập từ https://daotaolaixemientrung.com/vi

5. Báo Quân đội Nhân dân (2023), *Vững lý thuyết, chắc thực hành ở Trung tâm Đào tạo và Sát hạch lái xe cơ giới đường bộ Điện Biên,* Truy cập từ https://www.qdnd.vn/xa-hoi/cac-van-de/vung-ly-thuyet-chac-thuc-hanh-o-trung-tam-dao-tao-va-sat-hach-lai-xe-co-gioi-duong-bo-dien-bien-713957